

Harhatulkintaa

Ettei vaikenemistani pidettäisi myöntymisen merkinä, kirjoitan muutaman lauseen Aarni Penttilän tämän vuoden Virittäjässä s. 136 esittämän, sanojani koskevan tulkinnan johdosta. Teen sen haluttomasti — en siksi, että minun olisi vaikeata tunnustaa Penttilän lainaamien sanojeni voivan yhteydestään irrotettuina harhauttaa yksinkertaisemman lukijan Penttilän omaksumaan käsitykseen »uudesta kannastani», vaan siksi, että samaiset sanat Penttilän artikkelissa kohoavat näkyviin kuin »gefundenes Fressen», joiden teemasta on sopinut virittää tulkitsijan omaan teoriaan mahdollikas, mutta täysin asiaan kuulumaton intrada.

Lyhyesti: Viitatessani (Henrik Hoffman s. 38) Agricolan takavokaalisiin partisippeihin olluat, tulluut yms. olen sanonut niiden oikeuttavan olettaamaan, että myös Agricolan [etuvokaalisten verbien vastaavien muotojen] »ye (yue) on yleisesti luettava *yä*:ksi *ye*:n asemesta». Penttilä lukee minua — enkä kiellä, ettei hänellä olisi siihen oikeus — näin: Agricolan *ye* (jopa *yue*) on *a i n a* luettava *yä*:ksi (jopa nähnyet luettava nyt

nähnyät), ja näin hän vilpittömästi kirjaa nimiini »uuden kannan», jonka mukaan »arvaamaton (= erittäin suuri) paljous» Agricolan mennyet jne. -tapauksia (mieluummin kaikki?) olisi luettava *mennyät* (nähnyet ei missään nimessä enää *nähnyvät*).

Kenties joku toinen lukee esitystäni samoin tuntosarvin kuin Penttilä. Pyydän anteeksi. Penttilän eksyttäneessä kohdassa oli tarkoitukseni sanoa, että vaikkapa samassa suhteessa kuin Agricollalla on *tulluet*-tyypin rinnalla *tulluat* tai *tulluvat* (Juhani Koskisen nyt Virittäjässä julkaistujen tilastojen mukaan noin 100:9), hänellä varmaan on ollut *mennyet*-tyypin ohella *mennyät*. Valaisevana rinnakkaistapauksena mainittakoon Agricolan mon. 1. ja 2. persoonan vokaaliloppuiset pääteparit. Takavokaalinen valtatyyppi on ainakin 1. persoonassa *a*:llinen, etuvokaaliset kirjoitetaan *me*, *-mme* (harv. *-mmä*) jne. Teenkö virheen, jos nyt sanon, että viimeksi mainitut muodot on »yleisesti» käsitettävä *ä*:lliseksi — sillä kieltämättä *e*:llisen lukutavan mahdollisuutta.

Miksi käytin sanaa »yleisesti» — niin

miksi? Ehkä samasta syystä kuin sanoisin, että »Jyväskylässä kuuli niinä päivinä yleisesti saksaa ja englantia». Mihin muuten tähdännevät vahvisteiset sanaliitot *varsin yleisesti, aika y., koko y., sangen y., erittäin y.* jne.? Vai olisiko Penttilä kompastunut sanontaani »on luettava».

Tunnustan, että täsmällisempi olisi ollut »on luettavissa». Mutta miten lieneekin, sanoudun ehdottomasti irti Penttilän nimiini rakentamasta teoriasta. Hänen omaan teoriaansa, jonka perustelut eivät minua vakuuta, en halua puuttua.

MARTTI RAPOLA